

9. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.01 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 253.
10. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.11 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 77. – Ст. 2841.
11. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.00 // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.

УДК 377.35-057.36 (477)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Покайчук В.Я., к.ю.н., доцент

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена висвітленню проблемних питань організації професійної підготовки в органах внутрішніх справ України, як запоруки забезпечення особистої безпеки працівника під час виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань.

Ключові слова: органи внутрішніх справ, професійна підготовка, оперативно-службова діяльність, службово-бойова діяльність, службова підготовка, принципи єдиної підготовки, особиста безпека працівників органів внутрішніх справ, позиція, що надає перевагу, сприйняття/оцінка загрози, реагування, оцінка результатів, тактика.

Покайчук В.Я. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ В ОРГАНАХ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

В статье анализируются проблемные вопросы организации профессиональной подготовки в органах внутренних дел Украины, как залога обеспечения личной безопасности работника при выполнении оперативно-служебных и служебно-боевых задач.

Ключевые слова: органы внутренних дел, профессиональная подготовка, оперативно-служебная деятельность, служебно-боевая деятельность, служебная подготовка, принципы единой подготовки, личная безопасность работников органов внутренних дел, позиция предпочтительности, восприятие/оценка угрозы, реагирование, оценка результатов, тактика.

Pokaychuk V.Y. ORGANIZATIONAL AND LEGAL TRAINING IN THE INTERNAL AFFAIRS UKRAINE / Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine

The article deals with the problematic issues of organization, legal and regulatory support training in the Internal Affairs of Ukraine and suggestions for improvements.

The basic task of training police officers Ukraine including:

- training qualified specialists of law enforcement that can provide the proper level of protection of public order, to carry out measures to fight crime and protect the legitimate rights and freedoms of man and citizen provided;
- study of legal acts regulating the activities of the police and their practical application in the implementation of operational activities;
- entry staff knowledge and specific skills necessary for successful implementation of the operational tasks and their constant improvement;
- improving the skills of the management of the police organization and management of training employees, the introduction into practice of the operational activities of science and technology, advanced forms and methods of work, the foundations of the scientific organization of labor;
- development of policemen personal moral character, sense of responsibility for their own actions, commitment to continuous improvement of their professional and general level;
- the police training techniques and methods to ensure a professional and personal safety while on duty, including in extreme conditions;

- strengthening relations with the public, providing police officers and civil rights during the execution of their duties.

The question of the nature and content of professional training in law enforcement agencies and professional competence of law enforcement officers.

The system of training service which includes : functional training, tactics personnel in typical and extreme cases, fire training, physical, psychological, (medical training, communications and special equipment, civil defense).

Dedicated training and subjects discussed shortcomings in their activities. What should be built on the principles of uniform training that are designed to provide flexible responses and strengthen training. They also allow you to equip the enforcement staff effective methods of approaching different situations and work in them. A one-stop training - these are general trends that define the main stages, which employees must take note that serve as a "roadmap" or attraction, and allow us to understand the problem, determine the course of action to successfully solve the problem and explain the appropriateness of their actions.

During a one-stop training should understand the organization of official training in close cooperation of all structural elements (functional training, tactics of personnel in typical and extreme cases, fire training, physical training, psychological training, (medical training, communications and special equipment, civil defense)) through teaching and practicing the topics provided thematic plans in the form of training on specific input problems.

The author of isolating the basic elements of personal safety of law enforcement officers (the position that favors, perception/threat assessment, response, evaluation) and the emphasis on a clear understanding of the logical construction of their sequence.

Key words: police, training, operational activity, service and combat activity, service training, a one-stop training, personal safety of law enforcement officers, a position that favors the perception / threat assessment, response, evaluation, tactics.

Одним із найважливіших завдань держави та Міністерства внутрішніх справ України є вдосконалення системи відомчої освіти та формування висококласного фахівця правоохоронної справи відповідно до потреб і практики життєдіяльності суспільства та держави. Особливої новизни ця проблема набуває у світлі реформування системи органів внутрішніх справ [1, 704].

Сучасна складність завдань, що вирішуються органами внутрішніх справ, насамперед у боротьбі зі злочинністю, котра стає дедалі все поширенішою і небезпечнішою, винятково важкі умови, в яких ведеться ця робота, вимагають постійного зростання професіоналізму кадрів правоохоронців, високого рівня наукового забезпечення процесів їх підготовки та практичної діяльності.

Ефективність діяльності працівників правоохоронних органів багато в чому залежить від їх здібностей своєчасно приймати правильні рішення в екстремальних ситуаціях, що залежать від належної професійної підготовленості та індивідуального досвіду. Професійні вміння дають можливість швидко та ефективно проводити необхідні службові дії та забезпечувати додаткову безпеку для працівників міліції.

Перед органами внутрішніх справ стоять завдання подальшого вдосконалення системи управління, оволодіння науково підтвердженими прийомами і методами профілактичної роботи та боротьби зі злочинністю, активного впровадження в практику роботи передового досвіду, нових досягнень науки і техніки прогресивної закордонної практики. Для виконання цих завдань органи внутрішніх справ повинні мати достатню кількість кваліфікованих кадрів. Результати діяльності служб і підрозділів МВС України, якість і ефективність їх роботи, залежить від рівня підготовки кадрів.

Професійна підготовка осіб рядового та начальницького складу ОВС - це організований безперервний і цілеспрямований процес з оволодіння знаннями, спеціальними вміннями і навичками, необхідними для успішного виконання оперативно-службових завдань [2, п.1.3].

Нормативна база професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ формувалася в період становлення України як суверенної держави та у своїй основі спиралася на законодавство колишнього СРСР. До того ж, для неї характерна безсистемність, нестабільність, внутрішня суперечливість, дублювання окремих норм, наявність прогалин та упущень.

В даний час кадри органів внутрішніх справ готуються в системі навчальних закладів МВС України. Поряд з цим, в органах внутрішніх справ систему професійної підготовки складають: початкова підготовка вперше прийнятих на службу в ОВС працівників (училища професійної

підготовки працівників міліції, вищі навчальні заклади МВС України (далі – ВНЗ МВС України)); підготовка у вищих навчальних закладах МВС України; післядипломна освіта; службова підготовка [2, п.1.5]. Постійно зростають вимоги до освітнього рівня осіб рядового і молодшого начальницького складу органів і підрозділів внутрішніх справ.

Основними завданнями професійної підготовки є:

- підготовка кваліфікованих фахівців правоохоронної діяльності, здатних на належному рівні забезпечувати охорону громадського порядку, проводити заходи по боротьбі зі злочинністю та захисту законних прав, свобод людини і громадянина, передбачених [3, 2];
- вивчення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність ОВС та їх практичне застосування при здійсненні оперативно-службової діяльності;
- набуття працівниками знань і спеціальних навичок, необхідних для успішного виконання оперативно-службових завдань, та постійне їх вдосконалення;
- удосконалення навичок керівного складу ОВС з організації управління та навчання підлеглих, упровадження в практику оперативно-службової діяльності досягнень науки та техніки, передових форм та методів роботи, основ наукової організації праці;
- розвиток у працівників ОВС особистих моральних якостей, почуття відповідальності за власні дії, прагнення до постійного вдосконалення свого професійного та загальнокультурного рівня;
- навчання працівників ОВС прийомам та способам забезпечення професійної та особистої безпеки при виконанні службових обов'язків, у тому числі в екстремальних умовах;
- зміцнення зв'язків із населенням, забезпечення працівниками ОВС прав людини та громадянина під час виконання ними службових обов'язків [2, п.1.4].

Особливу увагу необхідно звернути на організацію службової підготовки як виду навчання, який охоплює систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення в плановому порядку необхідних знань, умінь та навичок працівників, з метою успішного виконання оперативно-службових завдань та службово-бойових завдань [2, пп.6.1-6.29.3].

Відповідно до того, що проблема, яка розглядається, є комплексною підґрунтям дослідження стали праці багатьох авторів, що вивчали окремі її аспекти. Це такі правники, як В.Б. Авер'янов, А.М. Алексюк, О.Ф. Андрійко, Д.М. Бахрах, О.К. Безсмертний, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Є.В. Додін, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, В.В. Копейчиков, Ю.Ф. Кравченко, О.І. Луньов, І.Л. Олійник, А.О. Селіванов, О.Н. Ярмиш та ін.

Питання сутності та змісту професійної підготовки в органах внутрішніх справ та професійної компетентності працівників органів внутрішніх справ не отримали на сьогодні достатньої наукової оцінки. Дослідженню окремих аспектів організації професійної підготовки в органах внутрішніх справ присвячені роботи М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, В.С. Венедіктова, В.А. Данилова, С.К. Делікатного, М.І. Іншина, М.М. Клемпорського, О.М. Корнева, Л.С. Криворучко, О.Є. Манохи, І.М. Медведєва, О.М. Музичука, В.В. Посметного, А.А. Стародубцева.

Отже, доцільним та практично необхідним виглядає аналіз проблемних питань організації, правового регулювання і нормативного забезпечення професійної підготовки в органах внутрішніх справ України та обґрунтування пропозицій щодо її вдосконалення.

На сьогодні базовим нормативно-правовим актом, який регулює здійснення професійної підготовки в органах внутрішніх справ України, є Наказ МВС України від 13 квітня 2012 року № 318 «Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України» [2], який був прийнятий на зміну Наказу МВС України № 1444 2003 року [4].

Основним завданням під час підготовки нового положення було створення системи організації професійної підготовки працівників ОВС, яка б виключала формалізм у такій роботі з боку керівників різних рівнів та передбачала ефективні форми навчання особового складу.

У новому положенні взято за основу спрощення умов та порядку організації службової підготовки особового складу, а також впровадження елементів матеріального стимулювання працівників до підвищення свого професійного рівня.

Службова підготовка містить: функціональну підготовку; тактику дій особового складу в типових та екстремальних ситуаціях; вогневу підготовку; фізичну підготовку; психологічну підготовку; загальнопрофільні (медичну підготовку, засоби зв'язку і спеціальної техніки, цивільну оборону).

Слід зазначити, що серед усіх складових елементів службової підготовки саме тактиці дій у типових та екстремальних ситуаціях приділяється недостатньо уваги. І якщо так звані «штатні ситуації» відпрацьовуються на місцях не тільки в системі службової підготовки, але і під час проведення інструктажів, нарад, за рахунок інституту наставництва, то екстремальні умови розглядаються не цілеспрямовано і недостатньо.

На місцях система професійної підготовки повинна мати просту, але в той же час чітку структуру для продуктивної роботи, тому, з прикладної точки зору, основним етапом цієї діяльності є її організація.

Професійну підготовку кадрів організовують:

- управління професійної підготовки, які є структурними підрозділами головних управлінь кадрового забезпечення, вищі навчальні заклади МВС України;
- в органах і підрозділах внутрішніх справ - заступники начальників органів внутрішніх справ з кадрового забезпечення та інспектори професійної підготовки.

Загальними недоліками суб'єктів професійної підготовки з дій в екстремальних умовах є:

- недостатня нормативна база з питань професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних умовах;
- занижена відповідальність керівного складу підрозділів за незадовільний стан підлеглих;
- порушення правил дотримання техніки безпеки на об'єктах МВС;
- недостатня кількість фахівців з професійної підготовки загалом і підготовки до дій в екстремальних умовах, зокрема;
- відсутність методологічного та методичного забезпечення професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних умовах;
- недостатньо опрацьовані і не закріплені на законодавчому рівні юридичні питання складових елементів професійної підготовки до дій в екстремальних ситуаціях.

Перевірка стану професійної підготовки кадрів органів внутрішніх справ здійснюється під час: інспектування органу (підрозділу) внутрішніх справ; контрольних, підсумкових, цільових перевірок стану службової підготовки.

Удосконалення організаційної діяльності системи професійної підготовки повинно починатися зі зміни вимог, підходів, завдань, принципів до рівня підготовки. Це можливо з впровадженням змін нормативної бази. Для цього необхідні більш глибокі комплексні дослідження, особливо в тих напрямках, які стосуються питань традиційно неюридичних напрямів. Тільки тоді, маючи тверде підґрунтя у вигляді експериментальної бази, можливо, розробляти нормативно-правове забезпечення. Тому, враховуючи існуючий досвід, накопичені попередні результати, пропонується провести комплексне дослідження з метою вдосконалення системи професійної підготовки працівників МВС України для ефективного функціонування органів внутрішніх справ, щоб уникнути розбіжностей взаємопов'язаних складових елементів – теорія/практика.

Уся система професійної підготовки повинна бути спрямована на досягнення вмілого і чіткого виконання службових обов'язків особовим складом, у суворій відповідності до вимог законності, забезпечення постійної готовності працівників до виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань.

Вона повинна будуватися на принципах єдиної підготовки, які розроблені з метою забезпечення гнучкості реагування та зміцнення підготовки. Вони також дозволяють озброїти

співробітників органів внутрішніх справ ефективними методами наближення до різних ситуацій та роботи в них. Принципи єдиної підготовки – це загальні напрямки, що визначають головні етапи, яким співробітники повинні приділяти увагу, що слугують «дорожньою картою» або пам'яткою та дозволяють зрозуміти проблему, визначити порядок дій, успішно вирішити поставлені завдання і пояснити доцільність своїх дій [5, 5]. За будь-яких обставин, що склалися, працівники органів внутрішніх справ повинні діяти в суворій відповідності до Конституції України та чинного законодавства.

Під принципами єдиної підготовки слід розуміти організацію службової підготовки в тісній взаємодії всіх структурних елементів (функціональна підготовка; тактика дій особового складу в типових та екстремальних ситуаціях; вогнева підготовка; фізична підготовка; психологічна підготовка; загальнопрофільна (медична підготовка, засоби зв'язку і спеціальна техніка, цивільна оборона)) за допомогою викладання та відпрацювання тем, передбачених тематичними планами, у вигляді тренувань на конкретних ввідних задачах.

До елементів службової підготовки, на нашу думку, слід віднести окремою дисципліною «Особисту безпеку працівників органів внутрішніх справ». Розробку тематичних планів, методичних рекомендацій та методичних розробок до тем будувати крізь призму відпрацювання певної теми з позиції забезпечення та неухильного виконання заходів особистої безпеки. Вимагати від кожного працівника чіткого розуміння логічної побудови послідовності таких основних елементів «Особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ»:

- 1) **позиція, що надає перевагу:** (створюється самостійно, активна) створюється самим співробітником і передбачає використання ним професійних навичок, досвіду, обставин ситуації, які надають перевагу та дозволяють тримати ситуацію під контролем, забезпечуючи особисту безпеку. (З урахуванням конкретної ситуації, позиція правоохоронця/підозрюваного, спостереження за жестами і мімікою, позицією автотранспортного засобу, розташування стосовно прикриття чи використання прикриття, а також техніка наближення до злочинця чи правопорушника можуть використовуватись на користь працівника та сприяти забезпеченню особистої безпеки і підвищувати ймовірність виживання) [5, 5-6];
- 2) **сприйняття/оцінка загрози:** (прийняття рішення) – це постійний процес визначення та оцінки потенційних загроз, який допомагає прийняти необхідне рішення та визначити відповідні заходи реагування [5, 5-6];
- 3) **реагування:** (заходи, що вживаються правоохоронцем) – це дії чи реакція правоохоронця, залежно від оцінки ситуації. За одних обставин необхідності у відвертих діях або реакції може не бути. За інших – може бути доцільною виражена реакція із застосуванням силової моделі (не виключено і на знищення) [5, 6];
- 4) **оцінка результатів:** (після вжиття заходів) – це переоцінка ситуації. Визначається, наскільки ефективними були вжиті заходи та/або яких додаткових заходів необхідно вжити. Оцінка результатів полягає у необхідності аналітичного осмислення реакції працівника на ситуацію, що склалася; безперервності контролю за перебігом подій; та подальшої необхідності вчинення певних дій направлених на досягнення поставлених завдань [5, 6].

На підставі викладеного вище матеріалу можна зробити висновок, що систему професійної підготовки слід будувати зі стійкого фундаменту – оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками у вищих навчальних закладах системи МВС України.

Сукупність взаємопов'язаних визначальних критеріїв набуття професіоналізму курсантами вищих навчальних закладів системи МВС (належний відбір абітурієнтів до вищих навчальних закладів системи МВС; мотивація курсантів до служби та навчання; обов'язкова початкова адаптація першокурсників до умов служби та навчання; ефективно організоване наставництво; належне фінансове забезпечення органів внутрішніх справ) створює можливість застосування методик і технологій навчання без огляду на інші суб'єктивні чинники.

Крізь призму організаційно-правових засад, характеру, форм реалізації, завдань, що вирішуються та суб'єктного складу, професійна підготовка осіб рядового та начальницького

складу органів внутрішніх справ – змістовне явище, яке є невід’ємною частиною всієї трудової діяльності персоналу ОВС.

Слід зважати на те, що вміле і чітке виконання службових обов’язків особовим складом, у суворій відповідності до вимог законності, забезпечення постійної готовності працівників до виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань – мета, яка поставлена перед навчальними закладами МВС України. Основний акцент повинен бути зроблений на вивчення тактики діяльності особового складу органів підрозділів внутрішніх справ у типових та екстремальних ситуаціях – способу досягнення поставленої цілі, виконання завдань поставлених перед органами внутрішніх справ України, конкретних завдань працівника.

Виконання цих завдань досягається шляхом безпосередньої участі керівників в організації та проведенні занять, свідомому і відповідальному ставленні особового складу до підвищення своєї професійної майстерності, належною навчальною базою і матеріальним забезпеченням навчального процесу, постійним і дієвим контролем керівника за якістю навчання та засвоєння навчальних програм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стародубцев А.А. Професійна підготовка працівників ОВС у вищих навчальних закладах МВС України / А.А. Стародубцев // Форум права. – 2011. – № 4. – С. 704-710.
2. Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 13 квітня 2012 року № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0728-12>
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Про організацію професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : Наказ МВС від 25.11.2003 № 1444 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
5. Безпека та виживання правоохоронця // Навчальна програма підготовлена Федеральним центром підготовки співробітників правоохоронних органів Департаменту внутрішньої безпеки США. – 2005 рік.

УДК 330.341.424

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ В УКРАЇНІ

Чорна В.Г., к.ю.н., доцент

Національна академія внутрішніх справ

У поданій науковій статті розглядаються світовий досвід та механізми створення та управління індустріальними парками. Визначено засади функціонування індустріальних парків в умовах ринкової економіки. Обґрунтовується доцільність запровадження індустріальних парків в Україні та запропоновано перелік інструментів, які дадуть державі можливість стимулювати залучення інвестицій у їх розвиток.

Ключові слова: індустріальний парк, індустріалізація, спеціальна економічна зона, інвестиційна діяльність, господарська діяльність.

Черная В.Г. ИНДУСТРИАЛЬНЫЕ ПАРКИ В УКРАИНЕ / Национальная академия внутренних дел, Украина

В данной научной статье рассматриваются мировой опыт и механизмы создания и управления индустриальными парками. Определены принципы функционирования индустриальных парков в условиях рыночной экономики. Обосновывается целесообразность введения индустриальных парков в Украине и предложен перечень инструментов, которые дадут государству возможность стимулировать привлечение инвестиций в их развитие.

Ключевые слова: индустриальный парк, индустриализация, специальная экономическая зона, инвестиционная деятельность, хозяйственная деятельность.